

НАША ЦЕРКВА

*Видання благословив Архієпископ і Митрополит Києва - Матері міст Руських,
Галицький, Патріарх всієї Руси-України, Свято-Успенських Києво-Печерської та
Почаївської Лавр Священноархімандрит ФІЛАРЕТ*

Релігійний додаток часопису "БОРИСТЕН"

---№12(218)---

*Доки маємо час земного життя,
належить нам виявляти
мудрість, дбаючи про те, щоби
збагачуватися для вічності, –
Митрополит Епіфаній*

*Проповідь Блаженнішого
Митрополита Київського
і всієї України Епіфанія у
двадцять четверту неділю після
П'ятидесятниці*

*Дорогі брати і сестри! Слава Ісусу
Христу!*

Цього недільного дня з Євангелія ми чуємо коротку, але глибоко змістовну і повчальну притчу про нерозумного багача.

Нерозумним його називає Сам Бог. Чому? Хіба через те, що чоловік, у якого добре вродила нива, вирішив перебудувати свої житниці? Бог не осуджує ані багатство як таке, ані працьовитість, яка приносить щедрі плоди, ані передбачливість та турботу про майбутнє, виявлені у бажанні зберегти зібраний врожай. В чому ж тоді полягає нерозумність, яку осуджує Господь?

У надії на багатство. Бог осуджує господаря не за врожай, не за мрію розширити житниці, а за слова: «Скажу душі моїй: душе, багато маєш добра, що лежить у тебе на багато років: спочивай, їж, пий, веселись» (Лк. 12:19). Отаку віру в силу багатства Господь називає нерозумною і доводить це питанням: «Цієї ночі душу твою візьмуть у тебе; кому ж дістанеться те, що ти наготував?» (Лк. 12:20).

Справді: хіба розумним є вважати, що багатство може вирішити всі проблеми? Думати, що коли ти багатий, то немає про що більше турбуватися? Ті, хто так міркують, справді нерозумні, адже в осліпленні своєму вони забувають про неминучу річ – смерть.

Безперечно, що заможна людина здатна

з більшим комфортом облаштувати своє життя, споживати кращу їжу, не обтяжувати себе працею, звертатися за кращим доглядом до лікарів тощо. Але хіба все це, врешті-решт, хоча б комусь дає підставу бути впевненим, що великий маєток вирішить усі проблеми? Тільки нерозумна і засліплена блиском заможності людина може так подумати. Бо старість, неміч, хвороби, смерть приходять до всіх, і жодна людина не може бути впевненою, що раптове нещастя не торкнеться її. Якби після смерті нічого не було – то можна було би ще знайти пояснення для тих, хто поспішає насолоджуватися благами багатства, доки живий, слідуючи думкам циніків: «Будемо їсти й пити, бо завтра помремо!» (1 Кор. 15:32). Але ми знаємо, що за гробом є життя вічне, і бездумні насолоди світу цього можуть в майбутньому віці привести до осудження і вічних мук.

Саме тому притчу про нерозумного багача Господь розпочинає з повчання: «Глядіть, остерігайтеся користолюбства, бо життя людини не залежить від багатства її маєтку» (Лк. 12:15). Цими словами Син Божий нагадує про життя вічне, яке справді не залежить від маєтку і ніхто не здатен купити його.

Ніхто не може заперечити відмінності між життям розкішним та убогим, між насиченням і голодом. Але згадаймо іншу притчу Спасителя, про багатого і Лазаря. Чи щоденні бенкети та заможне життя не закінчилися стражданнями вогненними? Чи золото й срібло дали можливість позбутися мук? Коли людина не має чогось, але мріє це отримати, то в уяві своїй вона сполучає здійснення своєї мрії з досягненням щастя. Але кожен з нас, коли погляне у власне серце і зами -

слиться над власним досвідом, може переконатися, що отримане нами не здатне принести того заспокоєння, яке змальовує нам мрія. Досягнувши чогось ми розуміємо, що це не дає нам повноти щастя. Бо всяка річ світу цього не може змінити сутність стану нашої природи, в якій діють гріх та його наслідки. Якщо сказати просто, то ми кількістю ніколи не замінимо якість.

Саме тому Спаситель закликає всіх нас: «Не збирайте собі скарбів на землі, де черв і тля точать і де злодії підкопують і крадуть. Збирайте ж собі скарби на небі, де ні черв, ні тля не точать і де злодії не підкопують і не крадуть, бо де скарб ваш, там буде й серце ваше» (Мф. 6:19-21).

Якими є скарби на землі – усім відомо. А скарби на небі – це добрі справи, це виконання волі Божої, це діла праведності. Бо ніякі матеріальні речі не мають значення у житті майбутнього віку. Але через наше ставлення до матеріальних речей тут, в цьому житті, ми визначаємо, якою буде наша вічність.

Адже насправді цінність тих чи інших речей – поняття відносне. Серед людей високо цінуються золото й срібло. Однак хіба опинившись у пустелі, страждаючи від голоду й спраги, розумна людина не стане більше цінувати їжу й воду, ніж метал? Так само перед усвідомленням неминучості смерті хіба не буде мудрим турбуватися про те, що може увійти у вічність, а не про те, що залишиться по цей бік гробу? Саме тому Господь і питає багача: «Яка користь тобі буде від багатства, на яке ти так сподіваєшся, коли до тебе прийде смерть?»

Тож, дорогі брати і сестри, доки маємо час земного життя, належить нам виявляти мудрість, дбаючи про те, щоби збагачуватися для вічності.

Хто заможний – нехай усвідомлює, що

майно своє він може використати на добро для ближніх, потурбуватися про потребуєчих. Як це робив, наприклад, наш великий князь Володимир Хреститель, який наказував давати від своєї трапези убогим, і навіть розвозити їжу для тих, хто сам не міг прийти до двору княжого. Також святий Київський і всієї Русі Петро Могила, який походив із заможного роду і тому мав значні статки – все своє багатство використовував для розбудови освіти церковної та суспільної, розвивав науку, дбав про книгодрукування. Те саме робив і благовірний князь Костянтин Острозький, якого називали «некоронованим королем Русі» – великі статки свої він вживав для підтримки освіти, дбав про храми та монастирі. Можна ще багато імен згадати з нашої історії тих, хто від багатства свого служив на славу Божу та на добро ближніх – всі вони є добрим прикладом для наслідування.

Водночас не слід думати, що убогість, бідність, нестатки самі собою наближають людину до Бога. Від скорботних обставин свого життя бідна людина може навчитися смиренню, зміцнитися в надії на Бога, більше цінувати любов до ближніх. А може піддатися спокусі та озлоблюватися, розпалюватися заздрістю, гнівом, осудженням. Серце бідного мамона здатна захопити у полон так само, як і серце багатого – лише другий облещується тим, що має, а перший потрапляє в полон того, про що мріє. Недавня історія нашого народу дає нам яскраве підтвердження цього, коли в бідних розпалено було ненависть і злобу до багатих та під гаслами «класової боротьби» поширилися насильство, грабунок, вбивства. Підсумок цього відомий – багатства від заможних відібрали, але на цьому не збудували ані

власної заможності, ані щастя для людей. Навпаки – було пролито море крові, погублено мільйони життів у гонитві за примарою комунізму.

Тож якщо хто перебуває у бідності – не слід від цього впадати у відчай, але належить покласти свою надію на Бога, остерігатися від спокуси заздрістю, чесно трудитися, знаючи, що чиста совість і вільне від пут багатства серце – значно цінніші за все золото світу, бо вони відкривають двері до раю.

І ще про дві речі бажаю поміркувати з вами, дорогі брати і сестри, у зв'язку з темою євангельської притчі. Про справи, які, на жаль, особливо поширилися серед народу в нинішній час. Обидві вони пов'язані з прагненням збагачення – і обидві насправді здатні принести лише біду. Перша – це так звані «швидкі кредити», а друга – азартні ігри.

Мабуть, так чи інакше майже кожному з вас доводилося чути й бачити рекламу швидких кредитів, які насправді мають дорогу ціну та найчастіше приводять людину до боргової ями. Безперечно, що в житті кожної людини може трапитися потреба взяти гроші у борг. Але беручи в борг слід знати, як і з яких прибутків ти будеш здатен цей борг віддати. Не слід обманюватися рекламними закликами, що нібито «швидкі кредити» здатні вирішити всі проблеми. Навпаки – вони здані лише їх примножити, бо позичені гроші швидко витратяться, а прийде час віддавати борг, і зазвичай – з великими додатковими виплатами, і це лише занурить людину у ще більші злидні.

Якщо багача, у якого справді врожай був великий, Господь у притчі називає нерозумним за те, що він поклав надію на своє багатство – то подвійно нерозумними

слід назвати тих, хто багатством вважає позичені гроші та покладає свою надію на те, що взяв у борг.

Друга річ – це азартні ігри. На жаль, попри наші заклики, в Україні знову дозволили це зло не лише чинити, але і всіляко рекламувати. Обіцянкою швидкого збагачення з людей видурюють часто останні копійки, які ті віддають, сподіваючись на «чудо виграшу». Але часом буває і гірший наслідок – людина потрапляє у хворобливу залежність від гри, і тоді виносить з дому останнє, програє позичені гроші, стає здатною до злочинів або й накладає на себе руки.

Від таких марних і небезпечних сподівань на збагачення від позичок або від азартних ігор хочу всіх вас застерегти. А тим, хто знаючи, які шкідливі наслідки ці речі мають для людей, багатіє на цьому, хочу сказати слова попередження – зупиніться, доки з вами не сталося те, що з багатцем нерозумним з притчі. Не забувайте слова Спасителя: «Яка користь людині, якщо вона здобуде весь світ, а душу свою занепасть? Або що дасть людина взамін за душу свою?» (Мф. 16:26).

Дорогі брати і сестри! Бажаю всім нам до матеріальних справ ставитися з мудрістю, не спокушатися ані заможністю, ані убогістю, але у всяких обставинах шукати того, щоби «у Бога багатіти» та збирати скарби праведності й добрих справ.

Амінь.

“Адреси доброти”

ДОРОГІ ЖЕРТВОДАВЦІ!

Ви добре обізнані з тим наскільки зараз загрозлива ситуація в Україні з огляду на агресію Московщини. А тому найбільш важливим нині є допомога нашим захисникам. А тому наше сердечно дякую родині *Василя та Ольги Карпенко (Monroe, MI.,)* , які зафундували пачку продуктів для наших захисників. . Так само як добродійкам *Валентині Преско та Людмилі Кисіль з Каліфорнії*, які зіграли своєю увагою серця наших воїнів, зафундувавши продуктовий набір. Не забув про потреби нашого воїнства і *Володимир Дмитріюк (Orlando,FL.,)*. Особлива подяка *пану Петру Кимастому (Livonia, MI.,)*, котрий пожертвував кошти зразу на дві пачки продуктів для воїнів.

Ми так само щиро вдячні *пану Олександрю Власенко (North Port, FL.,)* за пожертву для сиріт. Так само за такий шляхетний жест як вже згаданим панству *Василя та Ольги Карпенко та добродію Петру Кимастому*.

Низький уклін за Вашу жертвовність на пресовий фонд «Бористену» добродіям *Олександрю Полець (St.Anthony,MN.,), та Петру Кимастому*.

Ми щиро вдячні Вам за цікавість історичною Батьківщиною. Правдиво бажаємо Вам усіляких гараздів та гарного самопочуття!

Влас. інформ.

У Смілі освячено новозбудовану каплицю для військових

На Черкащині у військовій частині 4167 у місті Сміла освятили новозбудовану каплицю на честь благовірного Петра Калнишевського Сагайдачного.

Знакова подія відбулася 3 грудня 2021 року. Чин освячення каплиці звершив голова Синодального управління військового духовенства митрополит Черкаський і Чигиринський Іоан. Архіпастирю співслужив старший військовий священник Черкаської єпархії протоієрей Василій Макогін, військовий капелан протоієрей Михайл Шевчук, який звершує душпастирське служіння у в/ч4167 та військові священник Черкаської єпархії.

У святковій події брав участь командир військової частини Володимир Кульбашний, заступник командира Олександр Кармазін та військовослужбовці Збройних Сил України.

Митрополит Іоан у вітальній промові побажав воїнам перемоги

На Донеччині постане ще один храм ПЦУ
 У місті Вугледар митрополит Донецький і Маріупольський Сергій 6 грудня 2021 року освятив хрест, наріжний камінь та місце під будівництво нового храму Православної Церкви України.

Дуже символічно, що ця урочиста подія відбувалася на території військової частини в День Збройних Сил України, адже планується, щоб двері Божого храму будуть відкриті і для військовослужбовців, і для мешканців цього міста. Митрополиту Сергію співслужили військові капелани Донецької єпархії – протоієрей Сергій Талдонов, ігумен Макарій Дядюсь та протоієрей Анатолій Павлов.

«Душа радіє, що на сході України відкриваються нові українські громади, де постійно лунають молитви рідною мовою за справедливий мир, перемогу і весь багатотраждальний народ нашої Батьківщини», – зазначив з цього приводу керуючий Донецькою єпархією владика Сергій.

ІНТЕРВ'Ю: Перша після отримання Томосу канонізація в Українській Православній Церкві

22 листопада 2021 р. в Синодальній залі Митрополичого дому – Резиденції Предстоятеля Української Православної Церкви Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Епіфанія, що при Михайлівському Золотоверхому кафедральному соборі, відбулося чергове засідання Священного Синоду Української Православної Церкви (Православної Церкви України). Після розгляду і рекомендації Синодальної Комісії з питань канонізації святих було приєднано до лику святих святителя Йосифа (Нелюбовича-Тукальського), Митрополита Київського, Галицького і всієї Русі (+1675), днем його пам'яті визначений день упокоєння 8 серпня (26 липня ст.ст.). Також було надане благословення на місцеве шанування у єпархіях на території історичної Волині та у м. Києві відомої православної діячки XVI-XVII століть, сповідниці православної віри, меценатки, фундаторки Київського Братського Богоявленського монастиря та Київської братської школи Єлисавети Василівни Гулевич, відомої також як Галишка Гулевичівна (+1642). День

пам'яті праведної Єлисавети відзначатиметься щорічно в день її небесних покровителів – пророка Захарії і праведної Єлисавети, батьків святого Іоанна Хрестителя, 18 вересня (5 вересня ст.ст.). Синодом було надане благословення на загальноцерковне шанування прославлених ікон Божої Матері: «Далешівська», визначивши днем її шанування 21 червня (8 червня ст.ст.); «Ласкава Станіславська», визначивши днем її шанування 14 жовтня (1 жовтня ст.ст.); «Вінницька» («Вінницько-Рожецька»), визначивши днем її шанування 7 вересня (25 серпня ст.ст.); Ставропігійська «Одигитрія», визначивши днем її шанування день свята Собору Пресвятої Богородиці 8 січня (26 грудня ст.ст.). Також було надане благословення на місцеве шанування у Івано-Франківській єпархії ікони Божої Матері «Угорницька», з днем святкування 10 вересня (28 серпня ст.ст.).

У зв'язку з багатьма питаннями, які надходять після першого акту канонізації в Українській Православній Церкві ми поспілкувалися з членом Синодальної Комісії з питань канонізації святих професором, доктором наук з богослов'я, проректором з наукової роботи Київської православної богословської академії, протоієреєм Віталієм КЛОСОМ.

Отче Віталію, Ви є членом Синодальної комісії з питань канонізації святих Православної Церкви України. І перше питання про саму комісію: які її завдання і роль у процесі канонізації святих?

Комісія з питань канонізації святих – це синодальний орган Православної Церкви України, який створений для ретельного вивчення матеріалів, особистих справ, благочестивого життя, праць, подвигів і чудотворення тих осіб, які пропонуються для приєднання до лику святих або як ми звикли говорити, для канонізації. Головою комісії є митрополит Вінницький і Барський Симеон.

У комісії наразі працюють дванадцять осіб, серед яких архієреї, представники духовенства, а також мирянин-науковець. Згідно до положення про комісію, до її роботи можуть залучатися представники інших синодальних установ нашої Церкви, світських закладів, а також фахівці-науковці. Зокрема в засіданні, що відбувалося у травні цього року, брав участь Голова Інституту церковної історії митрополит Львівський і Сокальський Димитрій. Крім цього, члени комісії при підготовці документів співпрацюють зі світськими істориками (Києва, Львова, Луцька, Вінниці, Полтави тощо).

Документи, які надходять в комісію, після їх ретельного опрацювання подаються на розгляд Священному Синоду, який очолює Предстоятель нашої Церкви Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній. Саме Синод на підставі рекомендацій нашої комісії і приймає рішення щодо приєднання тієї чи іншої особи до лику святих.

А хто може подати пропозиції і документи для канонізації в комісію?

Зазвичай документи подаються правлячим архієреєм тієї єпархії, де несла духовні подвиги або постраждала за віру та особа, яка пропонується для канонізації. Архієрей, у свою чергу, спирається на ті дані, які зібрали з його благословення помічники-священники або надали дослідники історії, з якими співпрацює та чи інша єпархія. Комісією розроблені і надіслані в усі єпархії вимоги до підготовки документів і зразки, які повинні допомогти якісно зібрати необхідний фактичний та історичний матеріал на місцях.

Розкажіть про критерії, за якими Церква визнає людину святою?

Таких критеріїв декілька, але основними є три, які були сформульовані у XVII столітті Єрусалимським Патріархом Нектарієм (†1680 р.): «1) чистота православ'я; 2) звершення всіх чеснот (добродітелей), за котрими слідує стояння за віру навіть до крові, та 3) явлення Богом надприродних знамень та чудес».

У нас, на теренах Руси-України люди завжди надавали великого значення останньому з трьох перелічених критеріїв, тобто чудесам по молитвах святих, або через їхні моці чи ікони. Але насправді чудеса не є найголовнішим критерієм. Про це ще у XI столітті писав ієромонах Яків Мних – давньоруський мислитель і письменник. Цієї теми він торкнувся у знаменитій «Пам'яті і похвалі князю Руському Володимирі», яка написана з метою прославлення рівноапостольних діянь блаженного князя Київського Володимира Великого та відображення епохальних історичних подій періоду його правління – прийняття християнства, як особисто Володимиром, так і просвітлення всього свого народу через проповідь

та справи милосердя, якими прославився хреститель Руси-України на всі віки. Прославлення та возвеличення князя Володимира, як хрестителя української землі, є лейтмотивом всього змісту твору. Чернець Яків хоче, щоби його твір був прочитаний та осмислений, а тому майже на початку своєї праці наводить цитату зі Священного Писання, а саме звернення апостола Павла до Тимофія: «Сину Тимофію, що чув ти від мене при багатьох свідках, це передай вірним людям, які були б здібні й інших навчити» (2 Тим. 2: 2).

Тоді якраз порушувалося питання щодо канонізації хрестителя Руси, і як певні заперечення згадувалося, що від князя Володимира після смерті не було чудес. Яків Мних аналізував це питання і зазначав, що чудеса не є найважливішим фактором. На підтвердження своєї думки він навів цитату з послання до Галатів апостола Павла, про плоди, які приносить в людині Дух Святий, а також цитату з творів святителя Іоана Златоустого, який говорив так: «Від чого пізнаємо і розуміємо людину святу, чи від чудес, чи від діл?» І мовив: «Від справи пізнаємо, а не від чудес, бо багато і волхви (тобто чаклуни) чудес створили бісівським обманом».

Отже, наявність чудес є важливою умовою, як і нетлінність мощей і благоухання кісток, як про це писав згаданий вже мною патріарх Нектарій, але насамперед, Церква бере до уваги благочестиве життя і подвиги особи, яку канонізує. І, звичайно, береться до уваги шанування цієї особи як святої благочестивим народом Божим.

Тобто шанування народом є

також важливою підставою для канонізації? Відомо, що багатьох святих люди шанували ще до того, як церковні ієрархи приєднали їх до лику святих.

Так. Часто буває, що благочестивий народ вшановує ще до канонізації тих чи інших святих. Яскравим прикладом є преподобний Феодосій Києво-Печерський, якого почали вшановувати як святого одразу після його упокоєння, тому що й чудеса творилися і дійсно було багато підтверджень щодо його святості. Але оскільки на той час митрополитами були іноземці, то вони ставилися не дуже прихильно до місцевих святих. І процес вшанування, який з одного боку ієрархією, можна сказати, суб'єктивно штучно стримувався, з іншого боку розвивався і поширювався в народному церковному середовищі. І, як ми знаємо, тільки після звернення ігумена Феоктиста і братії монастиря до князя Святополка II, а потім вже після звернення правителя до митрополита Никифора, у 1108 році відбувся офіційний процес канонізації преподобного Феодосія. Хоча до цього часу вже було народне шанування цього святого подвижника.

ПЦУ нещодавно канонізувала двох святих: митрополита Йосифа (Нелюбовича-Тукальського) та Єлизавету Гулевич. Давайте поговоримо про них, і спершу про митрополита Йосифа. Якщо коротко, то як би Ви його описали?

Перш за все, це святитель Церкви Христової, подвижник, який жив у дуже складний період історії нашої держави, який названий істориками Руїною. Це людина, яка самовіддано працювала

на ниві Христовій і жертовно виявляла свою любов до Православної Церкви і до свого рідного народу, і не тільки в духовному плані, а й у матеріальному. Зокрема є свідчення, що митрополит Йосиф віддав навіть те, що було необхідне для його прожитку, для студентів Києво-Могилянської академії.

Крім всього іншого, він мав силу не зважати ні на які зовнішні впливи. Є свідчення, наприклад, що до нього неодноразово зверталися з Москви і були намагання перетягнути митрополита на цей бік, але святитель був непохитний. Адже він мав надзвичайно великий авторитет серед українського народу, зокрема серед козацтва. Збереглися міркування московського посланця про те, що якби митрополит з тим чи іншим твердженням погодився, то однозначно, що і всі інші впливові постаті у більшості підтримали б його позицію, зокрема, щодо підпорядкування Москві. Тому святитель митрополит Йосиф (Нелюбович-Тукальський) – це визначна постать, яка була незаслужено призабута в історії України і в історії Церкви. Можна впевнено сказати, що він намагався об'єднати і примирити між собою весь благочестивий православний люд. Наскільки це йому вдавалося, дуже складно судити, тут треба зважати на весь історичний контекст.

Коли ж ми подивимося на життєвий шлях святителя, то зможемо знайти ці речі. Чистота православ'я митрополита Йосифа не підлягала та й не могла піддаватися будь-яким сумнівам. Відносно здійснення добрих справ то тут святитель, напевне, перевершував всіх сучасників, за що й любили його люди. Його служіння Українській Церкві проходило під страхом

смерті, ув'язнення і покарання при постійних переслідуваннях та нападах з боку як московської, так і польської влади, католиків й уніатів. Якщо ж говорити про чудеса та знамення, то варто наголосити на тому, що народ Божий оцінив його духовні заслуги, його стійкість у вірі та піклування про Церкву, тому шанував його після смерті, певною мірою, як святого. Є свідчення церковних джерел про нетлінність його мощей. Зокрема в «Київському місяцеслові» за 1797 р. вказувалося, що тіло святителя Йосифа, яке перебувало у Мгарському монастирі «дотепер залишається нетлінним».

З опису Мгарської обителі ми знаємо, що тіло святителя Йосифа лежало у стіні, навпроти мощей патріарха Константинопольського Афанасія Пателарія або Афанасія Царгородського (сидячого), який був названий так, тому що був похований у Преображенському соборі Мгарського монастиря, сидячи на архієрейському троні (в 1930-х роках, після розграбування обителі більшовиками, був перенесений у Харків). Так ось, в описі вказується, що люди, які приходили для поклоніння у Мгарський монастир, вшановували одного й іншого святителя. Однак це не сподобалося в подальшому тим, хто вважав, що святитель Йосиф поламав їхні плани щодо українських земель. Тому, коли прийшла влада московська, імператор Петро I, очевидно, з політичних мотивів, наказав замурувати тіло святителя Йосифа, припинивши таким чином його шанування.

Тобто можна стверджувати, що якби гроб з тілом митрополита не був замурований і не було фактично насильно

припинене його шанування, можна припустити, що канонізація святителя Йосифа відбулася би ще раніше?

Акцент тут треба робити на тому, що Україна в ті часи була в поневоленні, – спочатку в Речі Посполитої, а в подальшому відбувся її поділ на дві частини. І ми знаємо, що цей період називається Руїною, коли насправді у нас не було своєї власної держави, що відбивалося дуже негативно на тих процесах, які проходили в суспільстві загалом і в Церкві зокрема.

Ви пригадали про Річ Посполиту. Напевно те, що митрополит Йосиф противився полонізації і насильницькому поширенню унії, теж відіграло свою роль для його канонізації?

Однозначно. Бачите, він тут намагався, наскільки від нього залежало, щоби дійсно об'єднати Церкву, щоби унія, як порушення єдності Православної Церкви, взагалі була взагалі скасована. Тобто, коли йшлося про якісь угоди чи домовленості, чи якісь офіційні документи, то ми знаємо, що у них завжди було присутнім і церковне питання. І, зокрема, неодноразово говорилося про те, що унія, як державно-політична конструкція, має бути скасована. Це прослідковується в більшості козацьких договорів того часу із правителями Речі Посполитої, зокрема чітко і яскраво це відображено в Гадяцькому договорі (1658 р.), де згадується і про Київську академію, і в багатьох інших. Багато з цих прикладів мають безпосередній стосунок і до святителя Йосифа (Нелюбовича-Тукальського), який також прагнув, щоби не було церковного розділення в тогочасній Гетьманщині або у землях

Війська Запорізького, тобто Українській державі.

Історики пов'язують ім'я митрополита Йосифа з особою гетьмана Дорошенка, який був неоднозначною фігурою в історії України, зокрема через свої зв'язки із турками. Як дружба між гетьманом і митрополитом впливала на рішення про канонізацію?

Гетьман Петро Дорошенко (з 1665 р.) був визначною постаттю в нашій історії. Він мав досить великі плани – наново з'єднати Правобережну та Лівобережну частини України в одну державу. На жаль він не зумів реалізувати своїх намірів. Тут ми повинні дивитися об'єктивно на будь-які питання, але ми не можемо стверджувати, що митрополит напряду міг впливати на такого амбітного правителя. Звісно, що гетьман, який поважав митрополита Йосифа, міг запитати його думки чи попросити поради, але говорити, що митрополит Йосиф впливав на кінцеві рішення щодо того чи іншого питання, а тим більше звинуватити митрополита в тому, що сталося в подальшому, чи в період Руїни, чи в період воєн, а потім розрухи, – це явне перебільшення.

Як духовна особа, митрополит молився за гетьмана, молився за те, щоби був мир і спокій, за те, щоби в Україні, в тогочасній Гетьманщині, дійсно не було війни, як такої, бо ми прекрасно розуміємо, що Церква завжди молиться за мир. І якщо дехто хоче думати, що святитель Йосиф впливав на гетьмана Дорошенка, то, напевно, цей вплив був позитивний – вплив з позиції святителя, миротворця, з позиції церковної людини, яка дбала про народ Божий. Перша реакція, яка з'явилася з російського боку, якраз

і була зосереджена на стосунках митрополита Йосифа і гетьмана Дорошенка та на політичних рішеннях останнього, які призвели до сумних наслідків. Але по-перше, як я вже сказав, безпідставним є твердження, що Дорошенко приймав свої рішення не самостійно, а під чийось впливом чи тиском, по-друге, сам митрополит Йосиф висловлював гетьману Дорошенку свою позицію про помилковість його певних рішень.

Напевне нам сьогодні також слід пам'ятати про те, що не варто з позиції людини ХХІ століття судити, як саме потрібно було поступити в тій історичній ситуації. Адже учасники подій минулого, і зокрема, гетьман Петро Дорошенко, могли зважати тільки на власний досвід, у якому було викорінення української православної ідентичності з боку Речі Посполитої і «братні обійми» Москви, які означали втрату перспективи побудови власної держави. А щодо турків – тут була надія та сподівання на краще майбуття. Але вона швидко зникла. І святитель Йосиф, як людина щира і мудра, зумів це побачити і визнати.

Від святителя Йосифа перейдемо до Галшки Гулевичівни, або Єлизавети Гулевич, яка також була канонізована і яка у світських колах відома насамперед як благодійниця Києво-Могилянської академії. Чи було лише її благодійництво щодо навчального закладу приводом для канонізації?

Крім благодійництва, жертвності людини ми повинні говорити про сповідання православної віри. Про Галшку Гулевичівну, – так у побуті називали Єлизавету Гулевич, – є свідчення, що вона не тільки щедро жертвувала на школи і братства, але й твердо сповідувала

віру у важких історичних та непростих особистих обставинах й до останнього подиху зберегла вірність Православній Церкві.

Розкажіть більш детально, за що канонізували праведну Єлизавету?

Говорячи про сповідання віри Галшкою Гулевичівною, варто зважати на те, що вона вийшла заміж за сина Іпатія Потія – основоположника і активного поборника унії в Україні. Тому Єлизавета повинна була обирати між особистим щасливим і спокійним родинним життям і православною вірою. Обравши вірність Православній Церкві і вірі, вона перетерпіла багато духовних страждань та утисків від родини свого чоловіка.

Іншим важливим фактором для мене, як для члена комісії з питань канонізації, була жертвність праведної Єлизавети, оскільки завдяки цій жертвності ми сьогодні можемо говорити про цілу плеяду визначних постатей, які отримали виховання та освіту у Києво-Могилянській академії і в подальшому в Київській духовній академії. Зважте на те, що жертвність була проявлена жінкою, що не є характерним для того часу. Тому що в більшості ми знаємо про благодійність чоловіків, зокрема відомих нам князів і гетьманів, полковників козацького періоду, які будували храми і монастирі, жертвували багато засобів для їх існування. Крім того, говорячи про благодійництво Єлизавети Гулевич, яке вона виявила, до речі, не лише до Київської братської школи (майбутньої академії), чи київського Братського монастиря, а й до Луцького Хрестовоздвиженського братства, слід зважати мету цього благодійництва, яке було спрямоване не на здобуття собі людської слави, як це буває в окремих

жертводавців та меценатів, і навіть не лише для підтримки освіти як такої. Кінцевою метою її жертвності було збереження православної віри через виховання та освіти майбутніх пастирів Церкви і церковних діячів, які могли би захистити православну віру на теренах України від насильницьких полонізації та латинізації.

Ми вже згадували про першу реакцію на канонізацію митрополита Йосифа з боку росіян, а як щодо праведної Єлизавети, чи були в процесі роботи комісії питання щодо її особи, які дискутувалися?

Комісія вивчала різні джерела та історіографію з цього питання й враховувала сучасні напрацювання. Всі матеріали надані фахівцями були детально проаналізовані та обговорені. Так, в одному дослідженні висловлюється припущення щодо недостовірності «фундушу» – тієї самої дарчої Галшки Гулевичівни, якою вона «умислила Церкві Божій добро учинити» і віддала (фундувала) свій «власний двір з землею, зі всім до того двору і землі правами, пожитками, різними належностями, нічого собі самій, ані нащадкам моїм не зоставляючи». Цим, як відомо, було покладено початок Київській братській школі. Якщо ж аналізувати міркування автора критичного дослідження, то ми прийдемо до того, що Київська академія заснована не у 1615 році, а за святителя Петра Могили у 1631 році й до цього мав стосунок гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний.

Всі дослідники Київської академії, починаючи з Аскоченського, а в подальшому і Микола Петров, і Степан Голубев, й інші говорять у своїх працях про фундуш Галшки Гулевичівни. У

різних авторів, які у своїх дослідженнях торкалися початкового періоду Київської Академії, однозначно зустрічаються свідчення про цей фундуш, тобто про той двір, в якому в подальшому була збудована Київська братська школа, Київська колегія і Київська академія – Могилянська, а потім – Київська духовна. А наукові гіпотези, на основі яких висловлюються сумніви у достовірності фундушу, залишаються на рівні припущення, тому що підтвердити їх наразі неможливо.

Під сумнів ставиться і «упись», тобто реєстр Братства 1616 року, а по суті – уся початкова історія Київської академії. Можна по аналогії сумніватися і у біографіях інших визначних постатей того часу, наприклад, святителя Іова (Борецького), який вважається першим ректором академії, тощо.

Як відомо, першим ректором академії був священник Іван Борецький, який служив у Воскресенській церкві на Подолі, якого за його милостиню називали другим Іваном Милостивим, уподібнюючи його до святителя Олександрійської Церкви патріарха Іоана, якого називали Милостивим, тому що він роздавав милостиню усім, хто до нього звертався. Так і священник Іван Борецький (в подальшому – митрополит Іов) усім, хто до нього звертався, також допомагав і мав добру славу на Подолі і взагалі в Києві і був обраний першим ректором академії через свою вченість. Оскільки оригінальних документів з того часу збереглося дуже мало, то можна ставити під сумнів дуже багато фактів, а з іншого боку – будувати будь-які припущення. Тому, коли ми говоримо про XVII століття або про більш ранній час, то ми розуміємо, що до нашого часу багато оригінальних документів

не збереглися або дійшли до нас у копіях. У дослідників в такому випадку завжди залишається бажання щось піддати сумніву і перевірити. Але ми, як церковна комісія, спиралися не на якісь окремі припущення чи гіпотези, а на загально відому та цілісну концепцію, сформовану цілою плеядою дослідників Київської академії, згідно до якої у початковий період історії Києво-Могилянської академії прослідковується велика роль у її заснуванні Галшки Гулевичівни або Єлизавети Гулевич.

Митрополит Йосиф Нелюбович-Тукальський канонізований для загально церковного шанування, а Єлизавета Гулевич для місцевого. У чому різниця, поясніть, будь ласка.

Ми віримо, що і святитель Йосиф (Нелюбович-Тукальський), і праведна Єлизавета Гулевич перебувають сьогодні у райських оселях серед святих, тому й вони приєднані до лику святих нашої Церкви. Різниця між ними полягає лише у географічному принципі вшанування. Ім'я святителя Йосифа буде внесене у церковний календар Православної Церкви України і він буде вшановуватися всією Церквою, а праведна Єлизавета буде вшановуватися поки що в тих місцевостях, де вона потрудилася заради Христа і Його Церкви, тобто у м. Києві та на землях історичної Волині, як про це сказано у рішенні Священного Синоду.

Щодо праведної Єлизавети Ви зауважили, що вона поки що буде вшановуватися місцево. Чи значить це, що є перспективи, щоби і вона стала загальношанованою святою в Україні?

Звісно, що є. Все в руках Божих. Ми знаємо, що в попередні часи місцево вшановувалися й інші святі. Яскравим

є приклад святих князів страстотерпців Бориса і Гліба, а також святого, який жив не так давно – преподобного Меркурія, ігумена Бригінського, Чернігівського, яких спочатку також канонізували як місцевошанованих, а зараз вони є в календарі нашої Церкви і їх згадують по всій Україні та навіть за її межами.

Для ПЦУ це перша канонізація після отримання Томосу про автокефалію. Чи завершилася вона після рішення Синоду, яке було оприлюднене і чи, можливо, надалі відбудеться якась урочиста церемонія?

Канонізація – це соборна діяльність Церкви. Я вже розповідав, що канонізація зі збору матеріалів на місцях, у тих епархіях, де прославилися своїми подвигами чи стражданнями за віру святі. Там же відбуваються й перші обговорення. Потім рішення дозріває, якщо так можна сказати, у Синодальній комісії з питань канонізації, де триває обговорення наданих епархією документів і свідчень. Після цього рішення про канонізацію або приєднання до лику святих приймає Священний Синод під головуванням Предстоятеля Церкви. Як і всі синодальні рішення, рішення про канонізацію проходить затвердження Собором архієреїв нашої Церкви. Підсумком процесу є також прославлення – особливе урочисте богослужіння на честь цих святих, де вперше соборно, від імені всієї Церкви, до них звертаються з молитвою перед їх іконами. Отже, чекаємо на Архієрейський Собор і на святкову службу та урочисте прославлення святителя Йосифа (Нелюбовича-Тукальського) та праведної Єлизавети Гулевич.

*Розмову вів протодиякон
Владислав ДЕМЧЕНКО*

Ласкавий Господи, Ісусе Христе,
 Який захотів провести довгі
 роки Свого земного життя в
 назаретській Родині! Благаю Тебе,
 поблагослови мою дорогу родину:
 батька, матір, братів, сестер,
 всіх свояків і кровних. Зішли їм
 ласку, щоб всім серцем любили Тебе,
 охорони від нещасть, диявольських
 спокус і всякого лиха.
 Подай згоду моїй родині, бо згода
 - це великий Твій дар. Допоможи
 їй членам щиро любитися
 надприродною Божою любов'ю,
 яка осолоджує прикросі земного
 життя. Будь з нами в годину
 смерті, щоб з Твоєї ласки виийшли
 ми з цього світу та пішли до Неба
 навіки прославляти Тебе. Маріє,
 найкраща наша Мати і взірець для
 кожної родини, будь завжди з моєю
 дорогою родинною. Амінь.

РЕКЛАМА

ШВИДКО

ЗРУЧНО

**ПРЯМО
В РУКИ**

Найшвидший і найбільш надійний посилковий сервіс до України та країн СНД.
 Порівняйте терміни доставки пакунків через компанію MICT з другими компаніями
 і переконайтесь в цьому самі.

<ul style="list-style-type: none"> ○ ДОСТАВКА КОРАБЛЕМ В Україну: 30-40 днів В Москву: 30-40 днів В Ст. Петербург: 35-45 днів Решта регіонів на www.meest.us 	<p>ЕКСПРЕС ДОСТАВКА ПОСИЛОК:</p> <p>В Україну: 3-5 робочих днів</p> <p>В Москву: 5-7 робочих днів</p>
---	--

- ВІДПРАВКА АВІА І МОРСЬКИХ ВАНТАЖІВ
- ДОСТАВКА АВТОМОБІЛІВ У КОНТЕЙНЕРАХ
- УПАКОВКА І СТРАХУВАННЯ
- ПЕРЕКАЗ ГРОШЕЙ ЗА НАЙНИЖЧИМИ ЦІНАМИ

1-800-288-9949 www.meest.us

Marketing and design by imaginesstudio.com

Редагує колегія. Адреса бюлетня "НЦ КП"

Адреса редакції

а/с № 791, 49008 м. Дніпро, Україна

Телефон: (050) 340 - 28 - 27

e-mail: fidelsukhonis@gmail.com

Представництво за кордоном:

У США та Канаді: Mr. V. Babanskyj, 74 Oakrige,
Watchung, N.J. 07069, USA;

horysten.com.ua - архів бюлетнів

CatArt Верстка та дизайн

Підписано до друку 17.02.2016

Папір офсетний. Друк цифровий

Видавець ФОП Озеров Г.В.

м.Харків, вул.Університетська, 3, кв.9

Свідоцтво про державну реєстрацію

№ 818604 від 02.03.2000